

УДК 378.147.811.111

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/34-3-40>**Неоніла КУЦЕНОК,***orcid.org/0000-0001-7111-0088*

викладач кафедри англійської мови технічного спрямування № 2
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
(Київ, Україна) *nila15@ukr.net*

Наталія ЯМШИНСЬКА,*orcid.org/0000-0002-0518-3657*

викладач кафедри англійської мови технічного спрямування № 2
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
(Київ, Україна) *nyamshinska@ukr.net*

ВИКЛАДАННЯ ТА ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО РЕЖИМУ ОЧНОГО НАВЧАННЯ

У статті розглядаються основні моменти дистанційного режиму очного навчання, акцентується увага на перевагах та недоліках навчального процесу, що здійснюється в режимі онлайн і на дистанційних платформах. Проводиться аналіз шляхів вирішення проблем, пов'язаних із ситуаціями, що унеможливають проведення занять із студентами очно в аудиторіях університету. Робляться спроби знайти універсальний інструмент, який буде найбільш ефективним та практично значимим під час проведення лекцій у реальному часі, хоча віддалено. Розглядається необхідність в негайному освоєнні нових освітніх платформ та порівняння їх із вже існуючими, які пройшли апробацію часом та довели свою ефективність під час організації самостійної роботи студентів над опануванням навчального матеріалу; акцент робиться на самоорганізації навчального процесу, проводиться пошук нових методів, які будуть стимулювати студентів та викладачів до дистанційного навчання під час пандемії, а саме використання афірмації як одного із найбільш вдалих засобів досягнення головної мети навчання іноземної мови – оволодіння іншомовною мовленнєвою діяльністю – спілкуванням.

У статті наголошується на тому, що основним і головним чинником успішної взаємодії студента і викладача, особливо під час дистанційного навчання, є взаєморозуміння і повага, вміння спілкуватись один з одним. Саме ці якості та вміння здатні привести людину до успіху в будь-якій діяльності, змусити її повірити у свої сили, у свій талант, переконатись у своїй спроможності.

Прагнення оволодіти якісною освітою є вирішальним фактором для підготовки кваліфікованого спеціаліста, який буде конкурентоспроможним на ринку праці, оскільки він озброєний всіма необхідними вміннями, навичками та знаннями і не тільки готовий, а вміє навчатись самостійно.

Авторами було проведено опитування серед студентів НТУУ «КПІ ім. І. Сікорського», яке показало, що частина студентів не розглядає дистанційну освіту як окрему форму здобуття освіти та не були знайомі, або не користувались активно комунікаційними сервісами до початку карантину. Це свідчить про те, що Україна виявилась неготовою до нових реалій сьогодення, і є негайна потреба продовжувати розвивати дистанційну освіту в нашій країні, готувати вчителів, педагогів до роботи онлайн, тому що це зовсім інший стиль викладання. Автори впевнені, що за умови створення сприятливого психологічного клімату для успішного навчання в системі дистанційної освіти ми можемо говорити про ефективність навчання та відчуття задоволеності як процесом, так і отриманими результатами.

Ключові слова: дистанційне навчання, самоорганізація, мотивація, афірмація, навчальна мережа, професійна мобільність.

Neonila KUTSENOK,

orcid.org/0000-0001-7111-0088

*Lecturer at the Department of Technical English № 2
National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"
(Kyiv, Ukraine) nila15@ukr.net*

Nataliia YAMSHYNSKA,

orcid.org/0000-0002-0518-3657

*Lecturer at the Department of Technical English № 2
National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"
(Kyiv, Ukraine) nyamshinska@ukr.net*

THE DISTANCE TEACHING AND STUDYING OF A FOREIGN LANGUAGE IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS

The article discusses the main points of distance learning mode, focuses on the advantages and disadvantages of the educational process carried out online and on remote platforms. The analysis of ways to solve problems associated with situations that make it impossible to deliver lectures for students in person in the classrooms of the university has been made. Attempts are being made to find a universal tool that will be most effective and practically meaningful when lectures are given in real time, albeit remotely. The need for the immediate development of new educational platforms and their comparison with the existing ones, which have been tested by time and have proven their effectiveness in organizing students' independent work for acquiring learning material are considered; the emphasis is made on the self-organization of the educational process, the research is carried out for new methods that will stimulate students and teachers to distance learning during a pandemic, namely, the use of affirmation as one of the most successful means of achieving the main goal of teaching a foreign language such as mastering communication skills of students.

The authors of the article note that during distance learning, which provides with closer communication between students and teachers, everybody gains a better understanding that the main thing for successful interaction which has always been and will always remain it is mutual understanding and respect, the ability of people to communicate with each other despite all the problems and difficulties which can arise during the process of interaction.

These qualities and skills can lead future specialists to success in any activity, make them believe in the strength, in their talent, and be convinced of their ability. Correct motivation in learning is the key to finding those methods and techniques that will stimulate the further self-development of the individual. The desire to acquire a high-quality education is a decisive factor for the preparation of a qualified specialist who will be competitive in the labor market, since he/she is armed with all the necessary skills and knowledge and is not only ready, but able to study independently.

In order to find out the level of students' satisfaction with the quality of distance education and experience of working with network technologies, the authors conducted a survey among students of National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute", which showed that some of the students did not consider distance education as a separate form of education and were not familiar or did not actively use communication services before the start of quarantine. This indicates that when the quarantine started Ukraine was not ready for the new realities of today and there is an immediate need to continue the development of distance education in our country, to prepare teachers and educators to work online, because this is a completely different teaching style. The authors are confident that with a favorable psychological climate, which should be created for successful learning in the distance education system, we can talk about the effectiveness of learning and a feeling of satisfaction both with the process and the results obtained.

Key words: *distance learning, self-organization, motivation, affirmation. training network, professional mobility.*

Постановка проблеми. Сьогодні весь світ майже одночасно почав жити за новими правилами у всіх галузях життя. Людство перейшло в режим дистанційної роботи, дистанційної освіти, дистанційного життя. З одного боку, відпала проблема, як дістатись до місця навчання чи роботи вчасно, а у студентської молоді – це необхідність щодня відвідувати лекції, режим роботи та навчання став ненормованим. Проте, з іншого боку, постало питання організації навчального процесу онлайн, пошуку альтернативи аудиторним заняттям. Завжди актуальними для педагогіки були питання стимулювання активності та самоорганізації студентів, а особливо гостро цей

фактор постав, коли під час пандемії у домашніх умовах самоізоляції потрібно було створити комфортне освітнє середовище, яке б задовольнило обидві сторони (студентів і викладачів) та сприяло успішному результату оцінки якості навчання. Але ми повинні бути свідомими того, що вирішити усі поставлені задачі і проблеми одразу не вийде, безумовно потрібен час, щоб розставити всі крапки над «і», з'ясувати і виділити, який вид роботи, які методи, засоби та інструменти були більш вдалими, яка платформа дистанційного навчання є наближеною до універсальної і відповідає всім вимогам викладачів та студентів для успішної реалізації навчального процесу.

Аналіз досліджень. Питаннями розвитку дистанційної освіти, різними аспектами цього явища займалися такі вчені-лінгвісти, як М. Томпсон, Р. Деллінг, Десмонд Кіган, Г. Рамбле, М. Сімонсон, М. Мур, А. Кларк, Андреев, І. Козубовська, С. Полат, А. Хуторський, Н. Саєнко, О. Чугай та багато інших видатних науковців.

Десмонд Кіган у своїх роботах дав визначення терміну «дистанційна освіта», назвав його основні елементи (Keegan, 1988). Інші науковці розкрили теоретичні аспекти, за якими здійснюється дистанційне навчання, дослідили генезис та розвиток цього терміну відповідно до нових реалій сучасного світу, а також психологічні аспекти впровадження дистанційної освіти

І. Козубовська у своїх дослідженнях вивчала досвід впровадження дистанційної освіти у Великій Британії і у нас на Батьківщині. Вона вказує на переваги цієї системи навчання та доцільність її застосування на сучасному етапі розвитку освіти в Україні з метою створення умов для отримання вищої освіти для всіх бажаючих (Козубовська, 2013).

Організація дистанційного навчання та функціонування дистанційної освіти в Україні підпорядковується та здійснюється на основі ряду нормативних документів, що регулюють її різні аспекти: «Національна доктрина розвитку освіти», «Національна програма інформатизації», «Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні», закон України «Про освіту», «Про вищу освіту», наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення про дистанційне навчання» (Наказ Міністерства освіти..., 2013).

Мета статті – розглянути основні платформи дистанційного навчання, виділити позитивні сторони впровадження інструментів, які застосовуються викладачами під час проведення лекцій, поточного, підсумкового та семестрового контролю. Проаналізувати психологічні труднощі, які виникли у студентів під час самоорганізації навчального процесу в період самоізоляції.

Виклад основного матеріалу дослідження. Якщо раніше інформаційно-комунікаційні технології використовувались викладачами з метою урізноманітнити навчальний процес, зробити його більш цікавим, то в умовах карантину ситуація кардинально змінилася. Перед викладачами виникла досить нетрадиційна проблема: повернути студента до навчання, вибрати із усіх запропонованих дистанційних платформ ті, які мають не тільки розважальний характер, а містять освітній контент та дають можливість викладачу та студенту у короткий термін оцінити рівень опанування ним навчальним матеріалом. В іншому разі

ми не можемо говорити про доцільність їхнього використання у навчальному процесі. Конкуренстоспроможність та рівень зацікавленості аудиторії таким освітнім продуктом – це основні важелі, якими повинен керуватись викладач під час організації освітнього процесу при дистанційній формі навчання. Якщо раніше викладач відходив від традиційної лекції до моменту, який мав за мету зацікавити студентів, а тест у сервісі “Classtime” був свого роду елементом підвищення зацікавленості студентів у ході заняття, то на сьогоднішній день всі ІТ-технології стали звичними «буднями».

Змінилися ролі викладача і студента: якщо раніше викладач виступав у ролі домінанта, то на сьогоднішній день, враховуючи те, що студент більш зорієнтований працювати в онлайн-режимі, вже в деяких моментах викладач звертається за порадою і допомогою до студента, тому що молоді люди практично весь час проводять в інтернеті і мають набагато більший досвід роботи з різними інтернет-ресурсами, ніж більш старше покоління.

Другим і найголовнішим викликом для багатьох викладачів став психологічний момент – це страх проведення лекцій в онлайн-режимі. Викладачі, які не мали такого досвіду раніше, потрапили у несподівану для них та напружену ситуацію, яка виявила їхню готовність або неготовність до роботи в нових умовах та набуття нового досвіду.

Які ж переваги дистанційного навчання:

– по-перше, у викладача з'явилося більше можливостей як для подання матеріалу, так і для його опрацювання та засвоєння. Враховуючи те, що не всі заклади вищої освіти мають гарне технічне оснащення та забезпечення для проведення лекцій, існує проблема із використанням наочності, демонстрацією відеоматеріалів та прослуховуванням аудіо-матеріалів тощо, то під час дистанційного навчання цих проблем не виникає;

– по-друге, урізноманітнилися варіанти проведення викладачем контролю вивченого матеріалу та його засвоєння студентом та самоконтролю самим студентом. Завдяки цьому відбувається значна економія часу, коли студент сам перевіряє свій рівень знань, надолужує прогалини і звертається до викладача за роз'ясненням у складних для нього моментах;

– по-третє, і студенти, і викладачі продовжують опановувати нові платформи дистанційної освіти, посилюється взаємозв'язок між студентом та викладачем і один із найголовніших моментів – це те, що і викладач, і студент завжди на зв'язку, завжди знаходяться онлайн. І цей тандем «викладач-студент», про який так багато велось дискусій та без якого навчальний процес не мав би успішної реалізації, проявляє себе у повному обсязі.

Поряд із позитивними сторонами Ю. Мельник також виділяє певні комунікаційні обмеження під час дистанційного навчання, які обов'язково повинні бути враховані. А саме:

- певна ізольованість студента в віртуальній академічній групі;
- обмеження, що перешкоджають розвитку групової комунікації, групової єдності;
- технічні засоби групової комунікаційної діяльності викладача і студента створюють штучний і неповноцінний, в традиційному розумінні, комунікативний простір;
- невміння точно й зрозуміло висловити свої думки, особливо в чатах і коротких повідомленнях;
- труднощі короткого формулювання та стислого аргументування своєї позиції під час навчального процесу, особливо у чатах та відео-конференціях.

Вже декілька років поспіль наш університет використовує систему «Електронний кампус», за допомогою якої проводиться інформаційна підтримка та дистанційний зв'язок між викладачами та студентами. Система виявилась дуже простою та зручною в комунікаціях, досить функціональною та ефективною. По-перше, вона дає можливість об'єднати методичні та навчальні інформаційні ресурси з централізованим доступом до них, по-друге, забезпечує планування та ефективне управління науково-освітнім процесом, створюються віртуальні відомості для проведення сесії онлайн. Цей ресурс спростив роботу викладачам, тому що підрахунок кількості балів проводиться автоматично, не потрібно заповнювати папери, студенти одразу бачать свої результати, виникає менше непорозумінь, тому що все прозоро і відкритовособистих електронних кабінетах студентів.

Для реалізації дистанційного навчання викладачами нашого університету були розроблені курси на платформі “Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment)” – модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище), які використовувались як додаткові матеріали до основної програми. На рисунку 1 представлена динаміка росту кількості користувачів системи Moodle та проведено порівняльний аналіз починаючи з першого березня та закінчуючи тридцятим червня.

Встановлено (рис. 1), що кількість користувачів за чотири місяці зросла майже у чотири рази з моменту початку карантину до закінчення навчального семестру, що свідчить про популярність системи, її доступність та легкість у користуванні.

На платформі “Moodle” викладачі знайшли всі необхідні інструменти для навчання, розміщуючи різноманітні навчальні ресурси та завдання на перевірку знань, та забезпечення зворотного зв'язку зі студентами, що дало можливість ефективно організувати співпрацю між викладачем та студентами. Якщо до впровадження дистанційного навчання кількість користувачів “Moodle” становила трохи менше 3 000, то щомісяця ми спостерігаємо збільшення на 1 500–2 000 тисячі підписників. Такі дані підтверджують той факт, що система дистанційного навчання на базі “Moodle” здатна стати потужним та зручним інструментом автоматизованої підтримки навчального процесу.

Мотивація була і є одним із найголовніших моментів під час вивчення іноземної мови. Сьогодні це взаємопідтримка та віра у спроможність подолати будь-які труднощі, тому що поряд із мотивацією людина як соціальна особистість потребує афірмації, і не тільки у навчанні, а й і

Кількість користувачів, зареєстрованих в Moodle

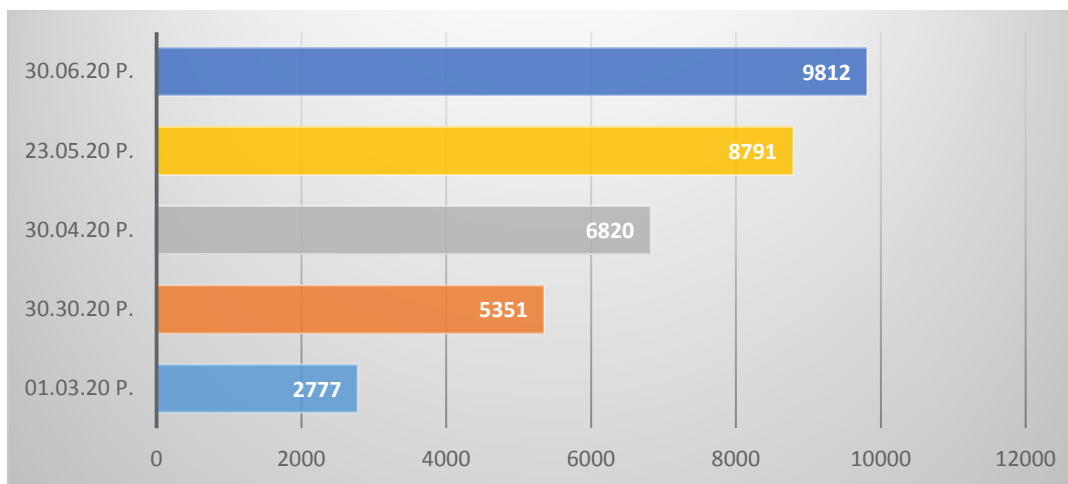

Рис. 1. Динаміка кількості користувачів, зареєстрованих в Moodle

у будь-якій сфері життя, впевненості у завтрашньому дні. Усі розуміють, що світ після пандемії зміниться, зміняться люди, зміняться і методи і підходи до викладання іноземної мови: більше уваги буде приділятися дистанційному навчанню та широкому використанню інтернет-ресурсів, якщо раніше викладачі використовували ту ж презентацію, проект чи комп'ютерне тестування як нетрадиційні форми роботи, то зараз це стало звичайною невід'ємною частиною навчального процесу. З одного боку, це спростило життя, а з іншого – для викладачів робота ускладнилась і стала ненормованою – 24/7. Якщо раніше використання електронної пошти та сервісу “Classtime” були основними для опрацювання та контролю матеріалу, то протягом майже трьох місяців викладачі у терміновому порядку опанували разом зі студентами такі онлайн платформи, як “Moodle”, “Classroom”, “MyEnglishLab”, “Coursera” та багато інших, що залежало від можливостей та обізнаності викладачів та їх технічних можливостей, а проведення ж самих лекцій частіше за все відбувалось у “Zoom” чи “Skype”. Виникла потреба жити і мислити у новому ракурсі, коли потрібно було у дуже стислі терміни організувати процес дистанційного навчання та проведення сесії. Нашому закладу вищої освіти було простіше вирішити ці питання та створити належні умови для дистанційного навчання завдяки «Електронному кампусу» та “Moodle”, які наші викладачі частково використовували і під час навчального процесу, а в умовах карантину повністю перейшли на вже створені платформи.

З метою отримання більш детальної інформації про думку студентської молоді щодо якості проведення занять поза аудиторіями університету та з'ясування, чи розглядають вони дистанційну освіту як гідну альтернативу традиційному навчанню, авторами статті було проведено опитування серед студентів різних курсів Національного технічного університету України «Київського політехнічного інституту імені Ігоря Сікорського». Загалом в опитуванні взяло участь 42 студента, яким було запропоновано дати відповідь на 5 питань анкети.

АНКЕТА

1) Чи можете ви сказати, що дистанційне навчання здатне забезпечити якісну освіту? ТАК. НІ.

2) Чи задоволені ви організацією дистанційного навчання у вашому Виші? ТАК. НІ.

3) На вашу думку, чи враховує дистанційне навчання індивідуальну траєкторію освіти студентської молоді? ТАК. НІ.

4) Чи були ви знайомі з такими мережевими технологіями, як “Moodle”, “Classtime”, “Google Classroom” до впровадження карантину? ТАК. НІ.

5) Чи плануєте ви в подальшому використовувати онлайн-освіту для саморозвитку? ТАК. НІ.

Результати проведеного опитування представлені на рисунку 2 і дають чітке уявлення про ставлення студентської молоді до дистанційного навчання загалом і про необхідність розробки механізму впровадження такого типу навчання в Україні.

Аналізуючи дані, які ми отримали в ході дослідження, можемо констатувати, що більшість сту-

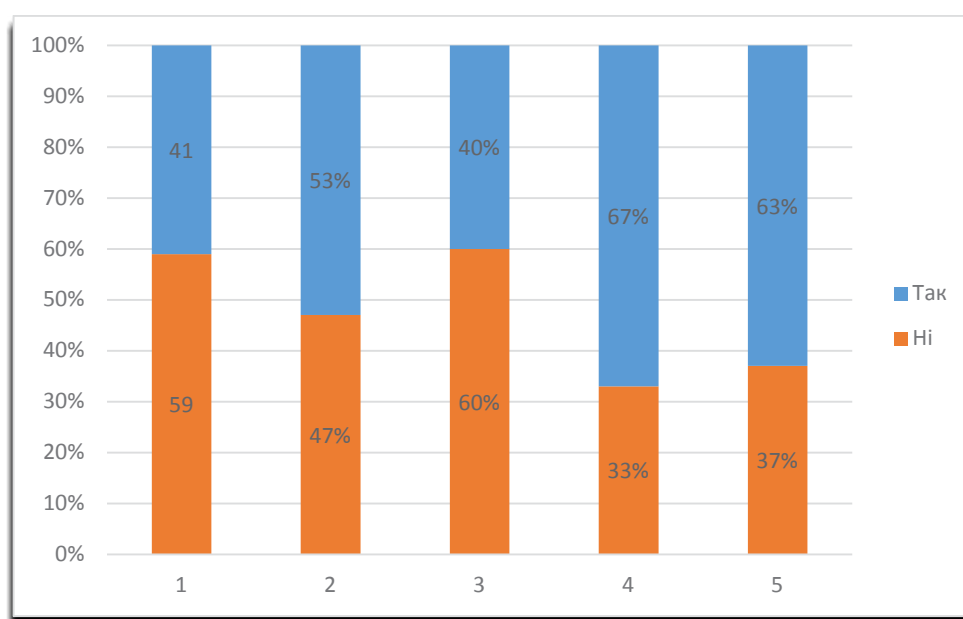

Рис. 2. Результати відповідей студентів (у відсотках)

дентів, а саме (59%) вважають, що дистанційне навчання не може гарантувати якісну освіту. Це свідчить про незадоволеність молоді організацією навчального процесу у Вишах країни в цілому, їх збільшеними вимогами до знань, які вони хочуть отримати, аби бути конкурентоспроможними на ринку праці. Для молодої людини зараз дуже важливо закінчити університет і бути кваліфікованим спеціалістом у своїй сфері.

Хочеться зазначити, що під час дистанційної форми навчання великих труднощів зазнали саме технічні спеціальності, для яких однією із пріоритетних форм подання матеріалу студентам і перевірки отриманих знань є виконання практичних робіт з технічним обладнанням. На відміну від інших європейських країн, де дистанційна освіта була впроваджена вже певний період часу назад, і педагогами накопичено певний досвід роботи в таких умовах, для України таке масштабне впровадження дистанційного навчання стало справжнім випробуванням.

Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» як один із провідних технічних Вишів країни успішно справився з поставленими задачами і зміг організувати процес ведення лекцій, практичних занять онлайн так, щоб студенти не отримали прогалини у знаннях. Позитивну оцінку у роботі викладацького колективу дали самі студенти, 53% з яких відмітили, що вони задоволені організацією дистанційного навчання у їхньому університеті.

Педагоги університету активно долучились до роботи з різними платформами і пошуку найефективніших інструментів для організації навчального процесу в системі онлайн. Адміністрацією університету було організовано курси з підвищення кваліфікації педагогічного персоналу, на яких охочі могли отримати всю інформацію та навчитись використовувати розширені сервіси “Google” для навчальної діяльності. Це безумовно вплинуло на якість лекцій, практичних занять, які були організовані та проведені зі студентами.

Проте аналіз відповідей студентів на запитання анкети про те, чи були вони знайомі з такими онлайн-платформами раніше, показав, що студенти були готові до таких інновацій і мали знання та досвід роботи на таких платформах. 67% студентів відповіли «Так», і це свідчить про бажання студентів саморозвиватись та про їхнє прагнення до самоосвіти. Студентська молодь шукає шляхи, які можуть це забезпечити, знайомиться з новими онлайн-технологіями та прагне самореалізуватись у професійній сфері.

Сьогодні поняття «професійної мобільності» набуває широкої актуальності і визначається як «здатність та готовність особистості досить швидко та успішно опанувати роботу з новою технікою та технологією, набувати знання та вміння, яких не вистачає та які забезпечують ефективність нової професійної діяльності» (Мещеряков, 2003). Таким чином, ми можемо з упевненістю сказати, що дистанційна освіта має розвиватись і пропонувати нові методики засвоєння знань для того, щоб забезпечити можливості для кожного для безперервної освіти. Саме це підтверджує високий відсоток відповідей «Так» (63%) на питання про плани студентів в подальшому скористатись дистанційною формою навчання для здобуття освіти. Саме дистанційне навчання пропонує широку джерельну базу для навчальної діяльності у порівнянні з традиційним навчальним процесом, здатне забезпечити ефективну самостійну роботу студентів над матеріалом, а найголовніше – гнучкість навчального процесу.

Висновки. Після проведення аналізу роботи у дистанційному режимі можна зробити певні висновки.

Завдяки тому, що викладачі нашого університету під час навчального процесу постійно використовували ІТ, початковий етап переходу до онлайн-викладання не був таким «болісним». Вже у перший день карантину, а це було дванадцятого березня, викладачі почали роботу у “Moodle”: перший етап – це була реєстрація студентів, другий – проводилась консультація у телефонному режимі; “Telegram”, “Viber”. Оскільки наш університет активно співпрацює з ПІРСОН, то підписка студентів у “EnglishLab” не викликала труднощів. Таким чином, вже з самого початку був вибір, на якій платформі буде працювати та чи інша група. Однак потрібен був такий засіб зв'язку, який зробив можливим проведення занять наближеними до аудиторних: подання матеріалу, роз'яснення, відповіді на поставлені запитання, проведення контролю засвоєного матеріалу. Сервіс для відео-конференцій “Zoom” набув величезної популярності серед викладачів завдяки своїм інструментам та функціоналу, що стали у нагоді для проведення лекцій, а “Classtime” дуже чудово справився з контролем засвоєного матеріалу, тому що викладач мав можливість працювати одночасно на цих платформах і одразу проводити разом зі студентами аналіз допущених помилок. По-четверте, дуже велике значення мала мотивація, самоорганізація і афірмація, які змушують не тільки студентів, але і викладачів рухатись вперед, продо-

вжувати освоювати нові освітні горизонти, тому що досвіду працювати ізольовано-дистанційно наші викладачі ще не мали, а вивчення іноземної мови потребує передусім роботи в аудиторії, коли виконується головна задача – навчання спілкування, яке відбувається під час роботи в парах, групової роботи, проведення дискусії тощо.

Метою подальших досліджень у напрямку модернізації моделі дистанційної освіти в Укра-

їні, яка б відповідала сучасним світовим вимогам і враховувала позитивний досвід інших європейських країн, де створені гідні умови для отримання якісної освіти для всіх бажаючих, є пошук шляхів інтеграції найбільш ефективних освітніх технологій у цілісну систему, вдосконалення дистанційних курсів та пошук нових форм організації освітнього процесу, де основне місце має бути відведено сучасним технологіям.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Варзар Т. Дистанційна освіта в сучасній освітній діяльності. Київ : Українознавство № 1, 2005. С. 116–119.
2. Васильченко Л. В. Дистанційне навчання: науково-методичне забезпечення; інформаційний простір навчального закладу. Харків : Основа, 2009. 208 с.
3. Козубовська І. В. Британський досвід дистанційного навчання. *Науковий вісник Ужгородського університету: Серія: Педагогіка. Соціальна робота. Ужгород* : Говерла, 2013. С. 67–69.
4. Мельник Ю. В., Богданова Н. В. Особливості комунікативних зв'язків у сучасній вищій школі. *Розвиток професійних компетентностей державних службовців: комунікативний аспект: матеріали щорічної науково-практичної конференції за міжнародною участю (Київ, 3–4 листоп. 2016 р.)*. Київ : НАДУ, 2016. 460 с.
5. Мещеряков Б. Г. Большой психологический словарь. Москва : Прайм-Еврознак, 2003. 672 с.
6. Олійник В. В. Організація дистанційного навчання в післядипломній освіті: організаційно педагогічне дослідження. Київ : ЦППО, 2001. 52 с.
7. Полат Е. С. Дистанционное обучение. Каким ему быть? URL: <http://distant.ioso.ru/library/publication/razvitie.htm>.
8. Смульсон М. Л., Машбиць Ю. І., Жалдак М. І. Дистанційне навчання: психологічні засади : монографія. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2012. 240 с.
9. Чугай О. Ю. Програми дистанційного навчання педагогів в університетах США. *Педагогічна компаративістика: якісний вимір освіти зарубіжжя та український контекст: Всеукраїнський науково-практичний семінар, м. Київ, 5 червня 2014 р.* Київ : Педагогічна думка, 2014. С. 168–169.
10. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження положення про дистанційне навчання». Верховна Рада України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13/print1389899592029395>.
11. Keegan, D. (1988). Theories of distance education: Introduction. In D. Sewart, D. Keegan, & B. Holmberg (Eds.), *Distance education: International perspectives*. New York : Routledge, pp. 63–67.
12. Mairin Henneby, Xuesong Gao. Interactions between medium of instruction and language learning motivation. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*. 2018. P. 1–18. URL: <https://www.researchgate.net/publication/332143301>.
13. Tomlinson B. *Blended Learning in English Language Teaching: Course Design and Implementation*. London: British Council, 2013. URL: https://www.researchgate.net/publication/282483259_Blended_Learning_in_English_Language_Teaching_Course_Design_and_Implementation_B_Tomlinson_and_C_Whittaker_eds_2013_London_British_Council_ISBN_978-0-86355-706_252_pages.
14. Tae-II Pae. Effects of the differences between native and non-native English-speaking teachers on students' attitudes and motivation toward learning English. *Asia Pacific Journal of Education*. 2016. № 37 (2). P. 163–178. URL: <https://www.researchgate.net/publication/309622340/>

REFERENCES

1. Varzar T. Distancijna osvita v suchasnij osvitnij diyalnosti [Distance education in modern educational activities]. K.: Ukrayinoznavstvo № 1, 2005. pp.116–119 [in Ukrainian].
2. Vasilchenko L. V. Distancijne navchannya: naukovо-metodichne zabezpechennya; informacijnij prostir navchalnogo zakladu [Distance learning: scientific and methodological support; information space of the educational institution]. Kh.: Osnova, 2009. 208 p. [in Ukrainian].
3. Kozubovska, I. V. Britanskij dosvid distancijnogo navchannya [British distance learning experience]. *Scientific Bulletin of Uzhgorod University: Series: Pedagogy. Social work. Uzhhorod: Hoverla*, 2013. pp. 67–69. [in Ukrainian].
4. Melnik Yu. V., Bogdanova N.V. Osoblivosti komunikativnih zv'yazkiv u suchasnij vishij shkoli [Features of communicative relations in modern high school]. *Development of professional competencies of civil servants: communicative aspect: materials of the annual scientific-practical conference with international participation (Kyiv, November 34, 2016)*. Kyiv: NAPA, 2016. 460 p. [in Ukrainian].
5. Mesheryakov B. G. Bolshoj psihologicheskij slovar. [Big psychological dictionary]. Moscow: Prime-Euroznak, 2003. 672 p. [in Russian].
6. Olijnik V. V. Organizaciya distancijnogo navchannya v pislyadiplomnij osviti: organizacijno pedagogichne doslidzhennya [Organization of distance learning in postgraduate education: organizational pedagogical research]. K.: CIPPO, 2001. 52 p. [in Ukrainian].
7. Polat E. S. Distancionnoe obuchenie kakim emu byt? [Distance learning what should it be?]. Access mode: <http://distant.ioso.ru/library/publication/razvitie.htm> [in Russian].

8. Smulson M. L., Mashbic Yu.I., Zhaldak M. I. *Distancijne navchannya: psihologichni zasadi: monografiya* [Distance learning: psychological principles: monograph]. Kirovograd: Imeks-LTD, 2012. 240 p. [in Ukrainian].
9. Chugaj O. Yu. *Programy distancijnogo navchannya pedagogiv v universitetah SShA* [Distance learning programs for teachers at US universities]. *Pedagogical Comparative Studies: Qualitative Measurement of Education Abroad and the Ukrainian Context: All-Ukrainian Scientific and Practical Seminar*, Kyiv, June 5, 2014. K.: Pedagogichna dumka, 2014. pp. 168–169. [in Ukrainian].
10. *Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrayini “Pro zatverdzhennya polozhennya pro distancijne navchannyaoj psihologicheskij slovar”* [Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine “On approval of the regulations on distance learning”]. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13/print1389899592029395> [in Ukrainian].
11. Keegan, D. (1988). *Theories of distance education: Introduction*. In D. Sewart, D. Keegan, & B. Holmberg (Eds.), *Distance education: International perspectives*. New York: Routledge, pp. 63–67 [in English].
12. Mairin Hennebry, Xuesong Gao. *Interactions between medium of instruction and language learning motivation*. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*. 2018. P. 1–18. URL: <https://www.researchgate.net/publication/332143301> [in English].
13. Tomlinson B. *Blended Learning in English Language Teaching: Course Design and Implementation*. London: British Council, 2013. URL: https://www.researchgate.net/publication/282483259_Blended_Learning_in_English_Language_Teaching_Course_Design_and_Implementation_B_Tomlinson_and_C_Whittaker_eds_2013_London_British_Council_ISBN_978-0-86355-706_252_pages [in English].
14. Tae-II Pae. *Effects of the differences between native and non-native English-speaking teachers on students’ attitudes and motivation toward learning English*. *Asia Pacific Journal of Education*. 2016. № 37 (2). pp. 163–178. URL: <https://www.researchgate.net/publication/309622340> [in English].